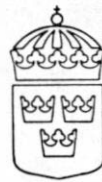

Motion till riksdagen

1985/86: Jo217

Arne Andersson i Ljung m. fl. (m)

Jordbrukspolitiken

Mot.
1985/86
Jo217

Moderata samlingspartiet anser att jordbruket är ett omistligt inslag i det svenska samhället. Jordbruket skall förse oss med sunda livsmedel till rimliga priser. Därutöver ger det oss en försörjningstrygghet vid ofred. Det bidrar också till att hålla landskapet öppet. Vi står bakom beslutet om en viss livsmedelsproduktion för u-ländernas behov.

För att upprätthålla en allsidig jordbruksproduktion skyddas det svenska jordbruket av ett gränsskydd. En enig riksdag beslöt detta våren 1985. Till följd av gränsskyddet har vi en jordbruksprisreglering vilken har stor betydelse för jordbrukarnas inkomster. Möjligheterna att totalt avreglera det svenska jordbruket är därmed små och är beroende av liknande och samtidiga åtgärder i andra länder.

Den brukningsvärda åkermarken skall hållas i hävd. Den landskapsbild som odlingslandskapet skänker växlar starkt i olika delar av landet men utgör en värdefull del i naturmiljön.

Det enskilda ägandet utgör en grundläggande förutsättning för initiativlust och effektivitet inom näringen. Med ägande följer ansvar. Resultaten från en på dessa grunder vilande jordbruksnäring kommer såväl dess ägare som livsmedelskonsumenterna till del.

De areella näringarna har avgörande betydelse för en i olika avseenden fungerande landsbygd. Inte minst i de glest befolkade delarna av landet är jordbruket en förutsättning för att kommersiell och offentlig service skall kunna upprätthållas.

Svenskt jordbruk i världen

En nations möjlighet till självbestämmande begränsas i hög grad av landets produktionskapacitet av livsnödvändiga varor. Livsmedelsproduktionen intar en särställning. Alla länder skyddar eller stöder därför jordbruket på ett eller annat sätt.

Världshandeln med livsmedel omfattar endast ca 10% av produktionen. Många gånger ligger priserna under produktionskostnaderna eftersom det ofta är marginalkvantiteter som bjuds ut. De flesta länder lämnar bidrag till sin export av jordbruksprodukter, vilken i de flesta fall kan hänföras till resp. lands överskottsproduktion.

Utländska jordbruksprodukter som säljs till låga priser påverkar även i små kvantiteter det svenska priset. Sverige måste därför skydda sitt jordbruk om vi skall kunna upprätthålla en allsidig jordbruksproduktion inom

landet. Hittills har vi valt att med gränsskyddets hjälp höja importprisnivån till den svenska prisnivån. Detta har fungerat tillfredsställande. Om Sverige som enda land i världen skulle öppna sina gränser för import kommer de nu aktiva jordbrukarna att vidkännas stora kapitalförluster. Ett alternativ till nuvarande system vore att införa en världsmarknadsprislinje kombinerad med ett av budgetmedel finansierat arealbidrag.

Enligt vår mening är det generellt verkande gränsskyddet att föredra framför systemet med arealbidrag. Bidragen skulle göra jordbruket än mer beroende av årligen fattade politiska beslut. Ett gynnande av vissa regioner eller brukningsstorlekar på andras bekostnad skulle svårligen kunna undvikas. Olika politiska majoriteter skulle dessutom på kort tid kunna ändra på dessa förhållanden och åstadkomma en ryckighet i planeringsföresättningar för jordbruket. En annan risk med bidragssystemet är att när statsfinanserna är dåliga kan bidragen bli utsatta för kraftiga minskningar. Detta illustreras tydligt av hur livsmedelssubventionerna behandlats. En sådan osäkerhet kan enligt vår mening inte en långsiktig näring som jordbruket leva med.

Jordbruket i Sverige

Svenskt jordbruk är bland det mest effektiva i världen. Knappt 4% av befolkningen försörjer hela Sverige med livsmedel. Konsumtionsvärdet av jordbruksprisreglerade livsmedel var 1982 ca 42,5 miljarder kronor. Av dessa utgjorde knappt 4 miljarder kronor jordbrukarnas ersättning för eget arbete och eget kapital.

Den totala livsmedelshanteringen sysselsätter ca 500 000 människor. Ett inte oväsentligt antal personer är alltså för sin utkomst beroende av vår livsmedelsförsörjning.

Det svenska totalförsvarets trovärdighet kräver att vi säkrar vår försörjning av livsmedel i händelse av krig eller avspärrning. Detta kan åstadkommas genom att vi även fortsättningsvis håller nuvarande åkerareal i bruk.

En annan viktig beredskapsaspekt är att jordbruksproduktionen skall vara regionalt balanserad. Jordbruket i norra Sverige måste bibehållas på nuvarande nivå. Budgetmedel skall därför utgå som stöd till jordbruket där. Stödet skall enligt vår mening beräknas så att det utjämnar de klimatologiska och geografiska produktionsnackdelar som föreligger jämfört med mellansvenska förhållanden.

En viktig förutsättning för att upprätthålla en tillräcklig produktionsnivå i en avspärrningssituation är att vi har tillgång till kvävegödselmedel. För närvarande motsvarar den svenska produktionskapaciteten av råvaran till handelsgödsel, ammoniak, ca 15% av det fredstida behovet. Den borde vara ca 40% för att en tillfredsställande produktion av kvävegödsel skall kunna upprätthållas. Regeringen bör ges detta till känna.

Jordbruket har utöver befolkningens livsmedelstrygghet flera viktiga uppgifter att fylla i Sverige. Försörjningsmålet uttrycktes i riksdagsbeslutet i våras på följande sätt: "Ett huvudmål för livsmedelspolitiken bör således vara att trygga vårt lands livsmedelsförsörjning såväl i fredstid som under avspärrning och krig." Därutöver skall konsumenterna få tillgång till

livsmedel av god kvalitet och till rimliga priser. Jordbrukarna skall ha en med andra jämförbara grupper likvärdig standard. Jordbruket skall också främja regional balans, viss landskapsvård samt bidra till att fylla våra åtaganden mot världssvälten. För att dessa mål skall uppfyllas måste staten betala en del av kostnaderna för överskottsproduktionen.

Riksdagen beslöt därför i våras att budgetmedel skall tillskjutas spannmålsregleringen. Majoriteten beslöt att tillskottet skulle täcka 40% av exportkostnaderna vid normalskörd. Livsmedelskommittén (LMK) hade kostnadsberäknat detta till ca 160 milj. kr. Med de förutsättningar som sattes upp för ekvationen var den rätt beräknad. Verkligheten korrigerar dock då och då rent matematiska formler. Kostnaderna för överskottet torde såväl för 1985 som 1986 års skördar att komma att uppgå till avsevärt mer än vad LMK antog. Regeringen bör omedelbart tillse att statens del av de verkliga kostnaderna täcks med budgetmedel för budgetåret 1985/86. För nästkommande budgetår torde anvisningen av 140 milj. kr. vara tilltagen i underkant. För att undvika obehagliga överraskningar bör redan nu ytterligare 150 milj. kr. anslås för detta ändamål.

Den förhandling om överskottskostnader som enligt 1977 års jordbrukspolitiska beslut skulle ske mellan staten och jordbruket bör nu komma till stånd och slutföras. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att ta initiativ till sådana förhandlingar. *Enligt vår mening kan riksdagens nya jordbrukspolitiska beslut tjäna som riktmärke för kostnadsfördelningen även under åren mellan 1977 och 1984.*

Produktionsbalansen

Lönsamheten i jordbruksnäringen är totalt sett låg. Till stor del beror detta på obalansen mellan konsumtionen och produktionen av livsmedel.

Den del av produktionen som inte konsumeras inom landet måste exporteras till världsmarknadspriser, vilka regelmässigt är lägre än de svenska. Ju större del av produktionen som kan avsättas inom landet, desto bättre blir lönsamheten inom jordbruket.

Jordbrukets lönsamhetsproblem kan lösas på två sätt. Antingen måste lönsamheten inom jordbruk och förädlingsindustri ner till en sådan nivå att ett stort antal företag lämnar marknaden. De som blir kvar producerar då endast för hemmamarknadens behov. Eller också måste avsättningen av svenska livsmedel inom och utom landet öka och bättre priser erhållas för exportkvantiteterna. Livsmedelsexporten måste då inriktas på långsiktiga kontrakt på så goda villkor som möjligt. Vi anser att det sistnämnda alternativet är den bästa lösningen. Såväl beredskapsskäl som regionalpolitiska och landskapsvårdande skäl talar för detta.

Sverige har goda klimatologiska förhållanden. Vi kan bedriva en livsmedelsproduktion med förhållandevis liten insats av kemikalier. Vår allmänna hygieniska standard är också god, varför livsmedelskvaliteten även i övrigt är hög. Detta ger oss konkurrensfördelar gentemot många länder och bör kunna bidra till en gynnsam exportutveckling. Huvudansvaret vid en exportsatsning måste ligga på de exporterande företagen. Från statens sida kan emellertid exporten främjas. Statens insatser kan vara av två slag.

Dels kan handelspolitiska åtgärder vidtas, såsom insatser i syfte att minska tullar och kvantitativa regleringar samt harmonisera livsmedelslagstiftningen med den i andra länder, dels kan insatser göras till stöd för de exporterande företagen. Swedish Food Promotion, som är ett exportfrämjande organ inom Sveriges exportråd, bör kunna utvecklas. Utrikesrepresentationen och handelskontoren skulle kunna åläggas att ytterligare uppmärksamma och främja möjligheterna till svensk livsmedelsexport. Övriga myndigheter borde inom sina resp. områden aktivt stödja exporten. *I fråga om exportkrediter borde övervägas möjligheterna att för livsmedel ge s. k. subventionerade krediter.* Ett centralt främjande organ för svensk export av alla typer av livsmedel bör bildas med utgångspunkt i det nuvarande Swedish Food Promotion. *Verksamheten kan finansieras dels genom att kollektiva medel, främst införelavgiftsmedel tillförs från staten och de näringsgrenar som har intresse av verksamheten, dels genom att organet tar betalt för utländska tjänster.* Exportrådet bör vara huvudman för verksamheten. En livsmedelsexport från Sverige förutsätter att vi inte avskärmar våra gränser utan att import även av utbyteskaraktär blir möjlig.

Huvudansvaret för marknadsbearbetning, sortimentanpassning och prisbildning måste även på den svenska marknaden i hög grad åvila producenterna av livsmedel. Staten kan skapa förutsättningar för en ökad livsmedelskonsumtion genom att föra en sådan politik att ekonomin vitaliseras.

Som alternativ till livsmedelsproduktion kan jordbruket producera industriråvaror. Råvaruproduktion för kemisk industri och läkemedelsindustri är tänkbara områden.

I produktionsbegränsande syfte har under några år tillämpats investeringsförbud i lantbrukets ekonomibyggnader. Effekterna av detta ingrepp är mycket osäkra. Omfattande dispenser har bidragit till osäkerheten. Investeringsförbud är ett steg på väg mot en total kontroll av jordbruket. Den marginella effekt som förbudet haft står inte i någon som helst proportion till de negativa effekter det fört med sig. Investeringsförbudet bör därför omedelbart upphävas.

Ett system med differentierade avgifter och pristillägg är sedan ett antal år i kraft. Då det är jordbruket självt som begärt systemet och som betalar till det finner vi emellertid inte skäl att upphäva det riksdagsbeslut som gör förfarandet möjligt. Systemet skulle för att vara verksamt behöva justeras årligen. Det får ankomma på parterna i jordbruksprisförhandlingarna att i avvaktan på en avveckling besluta om lämpliga justeringar.

Jordbruket och skatten

Moderata samlingspartiet utvecklar i ett antal motioner, främst i 1985/86: Sk279, partiets olika förslag till ändrad beskattning på flera områden. Vi vill här peka på de skatteförslag som direkt påverkar jord- och skogsbrukare.

Den moderata skattepolitiken syftar till att genom sänkta skatter ge de enskilda människorna möjligheter att själva få disponera över en större del

av sina inkomster. Sänkta skatter är ett medel för att uppnå ekonomisk tillväxt, stabila priser och minskad arbetslöshet. De skatter som har störst negativ inverkan på arbete och sparande och företagande skall i första hand sänkas. Skatt efter bärkraft är en viktig grund för den moderata familjepolitiken.

De viktigaste moderata skatteförslagen utgörs av sänkta marginalsatser, inflationsskyddade skatteskalor samt grundavdrag för barn. Vi vill avveckla avdragsbegränsningen och slopa sambeskattningen av B-inkomster. Genom att avveckla avdragsbegränsningen förenklas deklareringsförfarandet för lantbrukarna i och med att exempelvis räntetillägg inte behöver redovisas. På längre sikt föreslås att de arbetsgivar- och egenavgifter som inte har någon anknytning till socialförsäkringssystemet, avvecklas. I första hand gäller det den allmänna löneavgiften.

Löntagarfonderna skall avvecklas omedelbart. Till följd härav skall såväl vinstdelningsskatt som den extra arbetsgivaravgiften avskaffas.

Skogsvårdsavgiften skall på sikt avskaffas. Som ett första steg föreslår vi en sänkning från 0,8% till 0,3% av skogsbruksvärdet.

Fastighetsskatten, som infördes den 1 januari 1985, berör alla bostadsbyggnader på jordbruksfastigheter. Fullt utbyggd kommer skatten vid 1988 års taxering att uppgå till 2% av 1/3 av bostadsbyggnadsvärdet med tillhörande markvärde. Skatten bör avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1987.

Enligt vårt förmenande bortses från att valmöjligheterna beträffande bostad inte finns på en lantgård. Det medför i praktiken att många lantbrukare bebor långt större byggnader än de efter fritt val skulle göra. Samtidigt utgör dessa ofta stora byggnader ett inslag som är berikande för landsbygdens kulturmiljö. Landsbygdens bostadsbyggnader bör naturligtvis så långt det är möjligt bebos och underhållas. Beskattningen av bostadsförmånen måste därför ges en rimlig utformning och outnyttjade bostadsbyggnader skall inte bli föremål för förmånsbeskattning.

Den s. k. garantibeskattningen vid den kommunala taxeringen kan i vissa fall slå hårt mot fastigheter med låg eller ojämn avkastning. En successiv avveckling av denna skatt föreslås.

I avvaktan på en omläggning av fastighetstaxeringssystemet i syfte att förenkla detta föreslås att ett sjunkande marknadsvärde skall kunna ligga till grund för särskild fastighetstaxering. Det innebär att jord- och skogsägare i stor utsträckning bör kunna få sina taxeringsvärden reducerade med hänsyn till att marknadsvärdena har minskat betydligt. Taxeringsvärden bör grundas på avkastningsvärdet av fastigheten.

För ett stort antal etablerade jord- och skogsbrukare är förmögenhetsskatten ett problem. En sänkning av förmögenhetsskatten föreslås fr. o. m. 1987 års taxering till den nivå den hade innan den socialdemokratiska regeringen genomförde sina skärpningar efter regeringsskiftet 1982. Dessutom föreslås att det stora flertalet jord- och skogsbrukare inte skall drabbas av förmögenhetsskatt avseende det s. k. arbetande kapitalet.

Arvs- och gåvobeskattningen är mycket hög i Sverige. Den högsta skattesatsen för efterlevande make, barn m. fl. uppgår till 70%. I de flesta andra jämförbara länder är arvsbeskattningen klart lägre.

Den internationellt sett höga arvs- och gåvobeskattningen är orimlig och

skapar många problem. Det gäller bl. a. i samband med övertagande av jord- och skogsbruk vid ett generationsskifte. På sikt bör de svenska arvsskattesatserna anpassas till den genomsnittliga nivå som gäller i övriga nordiska länder.

För närvarande gäller att vid arvsbeskattningen medges ett avdrag på 50000 kr. från arvslott som tillkommer den avlidnes efterlevande make. Från arvslott tillkommande barn och andra nära anhöriga avdras 25000 kr. Det skattefria bottenbeloppet föreslås höjas i två steg, 1/1 1987 och 1/1 1988, så att den avlidnes efterlevande make kan erhålla tio basbelopp skattefritt och barn eller annan nära anhörig fem basbelopp skattefritt. Det föreslås också att det skattefria beloppet vid gåva fr. o. m. den 1 januari 1987 höjs till ett halvt basbelopp. Dessutom föreslår vi att arvs- och gåvoskatteskalorna fr. o. m. den 1 januari 1987 återfår det utseende de hade före den skärpning som genomfördes av den socialdemokratiska regeringen efter 1982 års val.

Produktionsmedel skall inte punktbeskattas. Det leder till en felaktig resursanvändning både från företagets och samhällets synpunkt.

Det är därför oacceptabelt att beskatta handelsgödsel och bekämpningsmedel allrahelst som skatten inte får kompenseras genom höjda produktpriser. Vi föreslår att dessa skatter omedelbart avskaffas.

De moderata skatteförslagen innebär att samtliga lantbrukare får sänkt skatt.

Livsmedelssubventionerna

Den samhällsekonomiska utvecklingen har liksom jordbruksprisregleringen stor betydelse för jordbrukarnas inkomster. Vår grundläggande inställning till de ekonomiska frågorna har stor betydelse också för jordbruket. Genom besparingar skapar vi förutsättningar för att sänka skatterna, vilket i sin tur har betydelse för människornas köpkraft, vilket är gynnsamt också för jordbruket.

De moderata förslagen innebär att den ekonomiska situationen förbättras i synnerhet för barnfamiljerna, vilka är stora matkonsumenter. Detta medför ökade inkomster för jordbruket genom ökad livsmedelskonsumtion. Vi vill också nedbringa budgetunderskottet, vilket minskar påfrestningarna på kapitalmarknaden och skapar förutsättningar för en sänkt räntenivå. För jordbruket, som är en kapitalintensiv näring, betyder detta mycket i minskade kostnader.

Det är mot denna bakgrund som vårt förslag om successiv avveckling av mjölksubventionerna skall ses. Dessa subventioner är ett stöd som utgår till alla mjölkkonsumenter, oavsett om de behöver det eller inte.

För att inte minskningen skall få negativa effekter på konsumtion och produktion bör subventionerna avvecklas under en tioårsperiod. För budgetåret 1986/87 bör minskningen vara 250 milj. kr.

Ägande och nyttjande

Det enskilda ägandet är en fundamental del i en demokrati. Äganderätt innebär för oss också rätten att inom vida gränser fritt förfoga över sin

egendom. Senare års lagstiftning har emellertid stärkt det offentliga på den enskildes bekostnad. Denna utveckling måste brytas och den enskildes möjligheter att friare förfoga över sin egendom ökas. Härigenom skapas framtidstro, utveckling och lönsamhet.

Regeringen avlämnade i somras en proposition om en ny plan- och bygglag (PBL) till riksdagen.

Vi har skarpt kritiserat propositionen på en rad punkter:

- den strider mot grundlagen
- det är tveksamt om den är förenlig med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna
- kommunernas makt ökar på de enskilda människornas bekostnad
- byggrättigheterna tidsbegränsas. I praktiken betyder detta att rätten att bygga och bebygga sin mark upphävs. Byggrätterna blir en tidsbegränsad nyttighet
- det införs tålighetströsklar innan ersättning för merkostnader och intrång utgår.

Vi föreslår i stället att nuvarande lagstiftning successivt reformeras. Huvudpunkterna i det moderata alternativet är:

- vid planändring skall utgångspunkten vara att full sysselsättning för förlust ges
- vid intrång och andra markreglerande åtgärder skall markägaren hållas skadeslös
- byggrätterna skall inte tidsbegränsas
- de långvariga byggnadsförbudena upphävs
- byggande utanför detaljplanen underlättas
- byggkrånget minskas.

Jordförvärvslagen

Jordbruksnäringen är insnärjd i ett antal speciallagar som reglerar förvärv och skötsel av jordbruksmark. Vissa lagregler har uppenbart förhindrat marknaden att fungera och styrt mot ett samhälle med färre och större jordbruk. Hade marknaden tillåtits fungera skulle en bättre anpassning till verkligheten kunnat ske.

Jordförvärvslagstiftningen är en av de mera långtgående begränsningslagarna i svensk lagstiftning. Staten får bestämma vem som skall få köpa en jordbruksfastighet och dessutom till vilket pris han skall få det. Det är uppenbart orimligt att statliga myndigheter har möjlighet att ändra ett pris som köpare och säljare är överens om. Vi kräver att prisprövningen omedelbart avskaffas.

För att befolkningsunderlaget och därmed kommersiell och offentlig service skall kunna bibehållas på landsbygden krävs att jord- och skogsbruket får tillräckligt goda villkor. På många håll i landet är det inte möjligt att skapa bärkraftiga jordbruksföretag med enbart jordbruksdriften som grund. Därför måste förvärvslagstiftningen även tillåta förvärv av deltidjordbruk.

I stora delar av landet är en kombination av jordbruk och skogsbruk den vanligast förekommande företagsformen. De två grenarna kompletterar på

ett utmärkt sätt varandra. Med en större självverksamhet i skogen ökar lönsamheten på fastigheten. Detta torde ge ett bättre utbyte än att satsa på investeringar i utökad djurhållning. Ett större hänsynstagande till intäkter från t. ex. skogsbruk måste tas av lantbruksnämnden vid rådgivning och i samband med beslut om bl. a. förvärvstillstånd. Även kombinationer med annan sysselsättning än skogsbruk måste övervägas. Små jordbruksenheter kan också passa utmärkt att bedriva specialodlingar på, t. ex. biodynamisk odling.

En stark drivkraft för det enskilda ägandet är möjligheten att lämna över sin egendom till nästa släktled. Av skilda skäl kan bröstarvingar som vill fortsätta jordbruksdriften saknas. Möjligheten för andra arvsberättigade släktingar att ta över en jordbruksfastighet utan att prövas enligt jordförvärvslagen bör omedelbart återinföras. Övriga delar av jordförvärvslagen bör bli föremål för en förutsättningslös parlamentarisk utredning.

Övrigt

Statens engagemang i lantbruksnäringen har bl. a. inneburit att lantbruksnämnderna har bedrivit rådgivningsverksamhet. På senare tid har emellertid s. k. intensivrådgivning i bl. a. hushållningssällskapens regi fått ett stort genomslag, framför allt inom växtodlingsområdet. I takt med att lantbruksnämnden har börjat avgiftsfinansiera sin rådgivning vinner troligen andra former för rådgivning ytterligare insteg. Ett alternativt sätt att bedriva rådgivning kan vara att bilda s. k. lantbrukscentra vid lantbruksskolorna. Vid en långtgående förändring av jordförvärvslagstiftningen i förening med att lantbruksnämndernas rådgivningsverksamhet minskar talar mycket för att lantbruksnämndernas kvarvarande uppgifter kan samordnas med andra länsmyndigheters verksamhet.

Staten och kommunerna äger jordbruksmark i betydande omfattning. Huvuddelen av detta markinnehav bör utbjudas i första hand till dem som arrenderar marken. Redan nu kan delar av domänverkets markinnehav utbjudas till försäljning vilket närmare utvecklas i vår motion 1985/86 N 263. En utredning bör tillsättas för att kartlägga det offentliga innehav av mark samt lägga förslag om hur huvuddelen av innehavet skall avyttras. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen detta till känna.

Jordbruket, miljön och livsmedelskvaliteten

Tack vare en snabb mekanisering, framsteg inom avel och växtförädling och en ökad användning av insatsvaror som handelsgödsel och bekämpningsmedel har produktivitetsökningen inom jordbruket varit utomordentligt stor.

Denna har gjort det möjligt för svenska konsumenter att få tillgång till förhållandevis billiga livsmedel. Även rationaliseringar inom livsmedelsindustrin, distributionen och handeln har bidragit till detta. Efter hand har emellertid vissa olägenheter med dagens produktionsteknik och distributionsformer visat sig.

Vissa år läcker t. ex. växtnäring ut till vattendragen från åkrarna, medan

samma gödselmängd ett annat år helt förbrukas av växtligheten. Kunskaperna om sambanden mellan växtnäringstillförsel och läckage är ännu alltför dåligt kända för att bestämda slutsatser om gödselanvändningen skall kunna dras. Detta är ett område, vilket måste prioriteras inom forskningen.

De största problemen med förorening av vattendragen finns i bygder med intensiv animalieproduktion. Stallgödsel kan inte alltid spridas vid från växtnäringssynpunkt lämpligaste tillfälle. Begränsade faktorer kan vara att lagringskapaciteten för stallgödsel är för liten, tidsbrist vid vårbruket eller att markens bärighet inte är tillräcklig. En del av gödselskattedelen bör därför utgå som statsbidrag till större gödselvårdsanläggningar, framför allt i föroreningskänsliga områden. Vid animalieproduktion måste stor hänsyn tas till att tillräcklig areal finns tillgänglig för att sprida stallgödseln på egen eller andras mark. En analys av näringsinnehållet i stallgödseln underlättar en korrekt bedömning av dess värde och bör också kunna bidra till en lägre förbrukning av handelsgödsel.

På senare tid har våra livsmedels kvalitet debatterats som en stor miljöfråga. Debatten har bl. a. gällt växtnäringstillförsel och bekämpning av skadegörare i växande gröda samt livsmedlens hantering i industrin. Det har från vissa håll hävdats att användandet av handelsgödsel, växtskyddsmedel och livsmedeltillsatser skulle äventyra människors hälsa. Detta är fel.

Handelsgödsel är en nödvändig del i en biologiskt balanserad produktion. Med skördeprodukterna bortförs ämnen från jorden. Dessa måste ersättas om åkermarken inte skall utarmas. Vår stallgödsel räcker inte till för att täcka förluster genom bortförsel av växtnäring. Vid lantbruksuniversitetet har noggranna studier visat att produkternas kvalitet blir lika hög med oorganisk gödsling (docent T. Nilsson):

Undersökningen visar att det är mängden tillgänglig växtnäring i jorden som påverkar avkastningens storlek oberoende av om den tillförs i organisk eller oorganisk form. En övergång till organiska gödselmedel (stallgödsel) vid fältmässig köksväxtodling skulle inte medföra att produkterna fick ett högre näringsvärde, bättre kemisk sammansättning eller lagringsförmåga.

Växtskyddsmedel används för att förhindra angrepp av växtskadegörare. Den kontroll av livsmedel som sker visar att inga kända hälsorisker för livsmedelskonsumenterna av växtskyddsmedel föreligger. En minskad användning av växtskyddsmedel kan däremot komma att riskera livsmedels säkerheten genom att framför allt risken för skadliga svampangrepp ökar.

Utvecklingen av de kemiska växtskyddsmedlen går mot allt mindre giftiga och allt mer selektiva medel. Samma effekt som tidigare erhöles med stora hektardoser kan i dag uppnås med väsentligt lägre doser. En förbättrad sprututrustning och sprutteknik bidrar också till att hektardoserna kan minskas utan men för resultatet. Sammantaget gör detta att den halvering av bekämpningsmedelsanvändningen som regeringen har som mål är möjlig att uppnå vad gäller använd preparatmängd. Väl avvägda växtskyddsät-

gärder är till nytta både för konsumenten och producenten. En alltför drastisk minskning av växtskyddsmedelsanvändningen är inte motiverad.

Cancerkommittén, som lade fram sin rapport hösten 1984, har bl. a. undersökt dessa frågor. Den konstaterar att "rester av olika bekämpningsmedel påträffas mer eller mindre regelbundet, framför allt i importerade livsmedel". I dessa livsmedel kan man finna spår av ämnen som sedan lång tid tillbaka är förbjudna i Sverige.

Cancerkommittén är ändå mer orolig över förekomsten av mögelgifter i våra livsmedel. Man skriver: "Vissa data tyder dock på att problemet med mögelgifter kan vara mycket mer omfattande än vad de av livsmedelsverket uppgivna analysvärdena utvisar ... Halterna av aflatoxin, som är ett cancerframkallande ämne, i några av de brödprov som undersökts av verket var anmärkningsvärt höga."

Man är alltså mer orolig över ämnen, som gynnas i grödor som ej behandlats med växtskyddsmedel än över de rests substanser som finns i svenska grödor.

När cancerkommittén gör sina sammanfattande analyser av cancersjukdomarna i Sverige kommer rests substanser från växtskyddsmedel och mögelinnehållet i våra livsmedel ändå inte med i sammanställningen. Här dominerar helt tobaksrökningen med 5 500 cancerfall om året (av totalt ca 35 000) och kostvanorna med 10 000 fall. Vår för höga fettkonsumtion tycks här vara en dominerande orsak.

Kemikalier används också för att minska hälsorisker och förlänga hållbarheten hos färdiga livsmedel. Utan sådana tillsatser skulle hälsoriskerna och matkostnaderna dramatiskt öka. En övergång till s. k. naturliga livsmedel skulle komma att betyda en stor omläggning av våra konsumtionsvanor. Ökade kostnader och större tidsåtgång för tillagning, inköp och förvaring av livsmedel skulle bli följden.

Otvetydigt fyller livsmedel med lång hållbarhet en viktig funktion inte minst för de många enpersonshushållen. Livsmedelssäkerheten får inte äventyras genom att tillsatser av konserveringsmedel ifrågasätts. De kemiska hjälpmedel vi använder bör även fortsättningsvis få användas och en användning av andra hjälpmedel för att erhålla samma effekter bör inte avvisas.

Den svenska livsmedelslagstiftningen hör till de mest restriktiva i världen. Bestämmelser gällande främmande ämnen, tillsatser osv. är utformade med en stor säkerhetsmarginal. Den säkerhet man arbetar med återspeglas också i det faktum att veterligt inte en enda människa i vårt land någonsin insjuknat till följd av normal användning av livsmedeltillsatser. Detta kan jämföras med att varje år åtskilliga tusen människor i Sverige insjuknar till följd av livsmedelburna infektioner och matförgiftningar.

Man kan dessutom notera att de i normala "naturliga" livsmedel ingående komponenterna ofta är långt farligare än några tillsatser. Nästan varje grönsak, rotfrukt osv. innehåller naturligen och oavsett hur de odlas komponenter som är "giftigare" än våra tillsatser. Vidare är tillsatserna bekanta och reglerade: Vi känner deras struktur, renhet, halt, metabolism

m. m. Detta gäller däremot inte hela det panorama av kända och okända kemiska komponenter som finns i våra baslivsmedel.

Mot. 1985/86
Jo217

Det är relevant att ställa alla "tillförda gifter" i relation till råvarornas "naturliga giftighet". Bruce Ames, ledande forskare och upphovsman till det över hela världen använda Ames' test, har gjort en uppskattning och säger att "intaget av 'naturliga gifter' sannolikt är minst 10000 gånger högre än intaget av människotillverkade gifter". (Science, 221 1984, s. 1258.)

Svenska livsmedel är generellt av god kvalitet. Hygieniskt är det ställt utom allt tvivel. Livsmedelskvalitet är också en fråga om hur maten smakar. Ett utvecklingsarbete inom köttområdet både inom avel och djurhantering pågår. Detta kommer förhoppningsvis att leda till att smakligheten ökar.

Finns det en efterfrågan på livsmedel som är framställd med andra metoder än de gängse skall dessa naturligtvis inte hindras. Eftersom livsmedelskvalitet även inrymmer ett stort mått psykologi kan en del människor säkert tilltalas av livsmedel utan t. ex. tillsatta konserveringsmedel. De måste dock uppmärksammas på ev. hälsorisker med dessa. Sverige har ett förhållandevis litet utbud av vad som populärt kallas biodynamiskt odlade livsmedel. I dag odlas mindre än 1 % av den svenska åkerarealen av s. k. alternativodlare. Trots ett förhållandevis väl utbyggt distributionsnät tycks inte dessa livsmedel efterfrågas i någon större omfattning.

Produkter från dylika odlingssystem riskerar att få en låg livsmedelssäkerhet. För tillfället och säkert många år framåt gäller nämligen att användning av växtskyddsmedel för att bekämpa vissa växtskadegörare är en förutsättning för att hindra bildning av mykotoxiner och stressmetaboliter.

Smaklighet är mycket en fråga om psykologi. För att motverka att osakligheter och skräckpropaganda om livsmedelsframställningen och livsmedlen sprids och tas på allvar bör de myndigheter och forskare som har ansvaret för vår folkhälsa anstränga sig att delta i den allmänna debatten. Även livsmedelsindustrin har ett ansvar härvidlag. Bristen på faktaunderlag har gjort det svårt att värdera alla uppgifter som förts fram. En bredare debatt är välkommen.

Hemställan

Med hänvisning till vad som i motionen anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar att till anslaget C3 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anslå 2 901 170 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statens ansvar för jordbruksproduktionen med anledning av 1977 års jordbrukspolitiska beslut,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om främjande av livsmedelsexporten,
- [4. att riksdagen beslutar att outnyttjade bostadsbyggnader ej, skall blir föremål för beskattning som bostadsförmån¹,]

¹ 1985/86: Sk 241.

5. att riksdagen beslutar upphäva den s. k. prisprövningsparagrafen i jordförvärvslagen,

6. att riksdagen beslutar att arvsberättigade släktingar skall slippa förvärvsprövning enligt jordförvärvslagen,

7. att riksdagen hos regeringen begär utredning om jordförvärvslagstiftningen i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om det offentliga innehav av jordbruksmark i enlighet med vad som i motionen anförts.

Mot. 1985/86
Jo217

Stockholm den 22 januari 1986

Arne Andersson (m)
i Ljung

Sven Eric Lorentzon (m)

Jens Eriksson (m)

Ivar Virgin (m)

Ingrid Hemmingsson (m)

Ingvar Eriksson (m)

Sven Munke (m)

Bertil Danielsson (m)

Hans Dau (m)

Göthe Knutson (m)

Arne Svensson (m)

Karl-Gösta Svenson (m)